

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katol. Hakovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petivrtice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Ne zapre reklamacije so poštnine proste.

Vseslovenska ljudska stranka.

Prihodnja nedelja bo za naš slovenski narod velikanskega zgodovinskega pomena. Kakor smo že poročali, ustanovi se to nedeljo v Ljubljani Vseslovenska ljudska stranka, to je, združila se bodo vse deželne krščanske politične organizacije Slovencev v eno veliko politično organizacijo. Naša Slovenska kmečka zveza ostane sicer, kakor je bila doselej, toda v času hudih bojov bomo vendar imeli krepko oporo na združenih, v boju izkušenih bratih. In te opore smo ravno mi, obmejni Slovenci silno potrebni. Z ustanovitvijo Vseslovenske ljudske stranke padejo med Slovenci vse umetno ustvarjene meje. Bratski si bomo podali roke Slovenci enakih načel in enakih stremiljenj od Mure dol do Jadranskega morja.

Našemu ljudstvu skrajno škodljivega liberalizma se je isto večinoma že otreslo. To so pokazale volitve na Kranjskem, kjer je liberalizem že v zadnjih zdihljelih, na Štajerskem, in ravno minole dni na Goriškem. Sedaj je prišel čas, da se krščanska Slovenija na novo oživi, in to se bo zgodilo v nedeljo, ko se ustanovi Vseslovenska ljudska stranka.

Zato pa naj ne bo zavédnega Slovenca, ki bi se ne udeležil tega zborovanja, ki se vrši v nedeljo, dne 17. t. m. ob 12. uri v Ljubljani!

Lovski zakon.

Poslanci S. K. Z. so imeli minoli teden več klubovih sej, da so natanko pretresavali lovski zakon in določili točke, katere bi se sprejele v predlog, katerega so stavili dne 12. t. m. poslanci dr. Benkovič, Roškar in tovariši v zbornici. Predlog se opira na te-le glavne zahteve:

1. Zajca in fazane mora vzeti postava iz določbe, da sta lovski živali; občine, oziroma lovske zadruge, ki se morajo osnovati, lahko sklenejo po svoji vplji, če vstejejo za svoj okraj za določen čas zajca ali fazana med lovske živali.

2. Velikost lova posameznikov mora znašati vsaj 300 ha.

3. Radi izvrševanja in oskrbovanja lova zastopajo posestnike občinski odbori; le v občinah, v katerih znaša zemljiški davek manj kot dve tretjini vseh davkov, snujejo posestniki lovske zadruge, ki zastopajo pri izvrševanju in oskrbovanju lova dotične posestnike.

PODLISTEK.

Nesrečni agitator.

Črtica. Napisal Branišlav.

Bilo je leta devetnajststodevet po rojstvu Kristusovem meseca maja, ko je polna luna z zadnjim krajcem v polni meri trkala slovenske liberalce. Tam na Plezeli Štajerski bi se imeli tiste čase vpliti poslanci v deželni zbor tiste dežele. Nek bogat fabrikant je bil tako usmiljen in blagomilnega srca, da je založil tiste čase celih dvanajst najboljših kandidatov izmed najboljših narobe stranke na širnem svetu. Da pa bi bil ti „najboljši“ še bolj „gvišni“, vzel je tudi dober in močno „zarinkan patent“ na njih nerodno-narodni-vsenemški program, kot iznajdbo, ki prekaša celo Zeppelina.

Tako ljubko-prijetno je sijalo solnce nekega dne v tistem času. Ne ravno zelo mlad mož, po poklicu agitator, prišedši iz vaške šole v Ocvrtem orehu, koraka burno po cesti, držoč pod pazduho novo pečeni list, glaseč se na slavno ime „Nerodnež“. Naš znanec, z močno rašeno, a slabo gojeno brado, na svobodno liberalnem obrazu, se jezi nad tem nesrečnim solncem, ker je tako bečasto, da sije s svojimi toplimi žarki tudi po teh nazadnjaških klerikalcih, recte zvezarjih. — Kam vodi našega znanca danes tako zgodaj pot? Ni sicer v njegovi navadi, še manj v naravi, vzdigniti svojih kosti dosti pred deveto uro iz postelje, kajti dasiravno šolska deca že od osme ure zjutraj naprej divja in vpije krog šole, vendar naš gospod Flere Mrčes — tako se zove naš znanec — si v

4. Občinski odbor oz. lovska zadruga sklene docela po svoji razsodnosti avtonomno, če se odda lov v prid posestnikov, ali ga oskrbuje sama občina po izvedencih ali razumnih osebah. Oddaje se lov vedno le za dobo treh let.

5. Občinski zastop sklepa, da se čisti dohodek uporabi za splošne občne zadeve.

6. Razsodništvo se izvoli izmed posestnikov.

7. Avtonomija občinskega zastopa, oziroma lovske zadruge se mora varovati zlasti, če se določajo lovski okraj, pri oddaji lova, ali lastni oskrbi.

8. Posestvu škodljive nelovne živali, zlasti zajec in fazan, se smejo po lastnikih ali najemnikih posestva uničiti in jih smejo ti obržati za sebe.

To so glavne točke, ki so najbolj potrebne pri spremembi lovskega zakona; taka postava bi rešila kmeta raznih škod, katere mu povzročajo zlasti zajec.

Naše ceste.

Kozje, dne 4. oktobra 1909.

Za procvit in razvoj slehernega okraja, ni važnejšega, kot so dobre, gladke, ne preveč bregovite ceste. So vendar ceste za gospodarsko, obrtniško in industrijsko življenje to, kar so žile v našem organskem telesu. Kjer so ceste slabe, tam peša vse, tam vse zaostaja in vse je v mrtvilu. To velja v veliki meri o našem kozjanskem okraju. Kolikokrat se v zasebnem in javnem razgovoru trdi, da smo v okraju zaostali, da je naš okraj najbolj zapuščen in zanejen, da je nekakša mrtva točka v narodnem gospodarstvu štajerske dežele. Človek ne more odgovorjati, čeprav ga srce boli, ko opazuje naše pridno in marljivo ljudstvo, kako bi si rado pomagalo, a ne najde potov in sredstev, da bi si opomoglo. To ljudstvo dvakrat in tisočkrat zasluži, da se mu pomaga, vsaj skazuje povsod in vsikdar tako udanost in zvestobo našemu programu in našim načelom, da mora človeka ganiti. Kolikokrat se je že poskušalo, vcepiti našemu ljudstvu strup brezverstva, svobodomiselnosti itd., a vsikdar ga je odločno odklonilo. Posebno se pa mora pri tem poudarjati, da ne vsled tega, ker je ločeno od drugega sveta, ampak iz notranjega prepričanja, ker ravno uboštvo našega okraja goni naše najboljše može in mladeniče daleč v tujino, da si tam v nevarnosti in beži služijo kruh, katerega potem delijo z o-mačini.

Da bi se okraj odprl, potrebuje pred vsem boljših cest, kot so dosejanje. Od katere strani koli se

bližaj kozjanskemu trgu, od vsehi strani moraš prekoračiti strme, grde klance. Pot v Sv. Peter čez Skopečno in pot v Sv. Vid pri Planini ali v Planino iz Kozjega pa naravnost kriči, da se preloži. Kdor cesti ni vajen, mora Boga zahvaliti, če je na teh progah srečno z živino in vozom dospel čez vsa ta kotanja, vse te ven štrleče velike kamne, okoli vsehi teh ovinkov srečno na ravno cesto. V poštev pride pa še drugo dejstvo. Nam tudi cest nedostaja. Cela velika in rodovitna fara Prevorje nima okrajne peste. Pa dežju so kolovozi vedno taki, da lahko do kolen obličiš v razmežčani ilovici. Kako naj ubogi posestniki te fare in sosednjih občin, ki so deležni iste mizerije, prodajajo svoje pridelke? Imajo priznane najtežje in najlepše pšenice, dober, iskan oves, imajo dovolj sadja, a kam z vsemi temi pridelki, ko ni cest? V istem položaju je prostrana občina Križe, ki prideluje na svojih lepih, proti solncu obrnjenih legah priznano in priljubljeno vino, a ne more z njim nikamor v svež. Tukaj se morajo zastaviti vse sile, da dosežemo ugodnejši gospodarski položaj okraja.

Treba nam je tedaj 1. že obstoječe ceste deloma popraviti in deloma preložiti, da se izognemo prevetkim strminam, n. pr. Skopečno in Srebernik. 2. Treba nam je že obstoječe občinske ceste povzdigniti v okrajne ceste II. razreda; kot n. pr. občinsko cesto, ki vodi mimo sv. Filipa v Veračah, kjer so vedno priznane veliki živinski sejmi, v Virštanj, in občinsko cesto, ki vodi v Olimje, in 3. krvavo nam je treba novih cest, pred vsem popolnoma ravne ceste čez zapuščeno Prevorje v Sv. Jurij, ki bi ves okraj proti glavni železnični progi odprla, in peste, ki bi peljala čez Križe v Močnikov graben in čez Zdole v Brežice.

Potreba teh cest je zdavno pripoznana. Izkušalo se je tudi te ideje uresničiti, a izvršitev je vedno zapala, ker so malenkostni lokalni razpori uplivali, in ker ni bilo mogoče financirati projektov.

Se je v tem oziru sedaj kaj izpremenilo?

Z veseljem me navdaja zavest, da zamorem vprašanje potrditi. Deželni odbor je na podlagi sklepa deželnega zbora od dne 3. januarja 1905 izdal v I. sešiji sedanje deželno-zborske periode neko poročilo o vsehi okrajnih cestah, ki bi se morale tekom bodočih 10 let zgraditi ali preložiti, in kako naj se kredit in svrhu subvencije teh cestnih stavb zagotovi. Iz tega poročila je razvidno, da je dežela pripravljena za vse ceste — nove in preložene — I. razreda prispevati polovico vseh stroškov, za ceste II. razreda, nove in preložene, če ima okraj manj kakor 10% okrajnih do-

tem času najraje v postelji tolaži in zdravi mačka od prejšnjega večera. — Tako pa vidimo danes že ob osmi uri zjutraj korakati vsega vnetega našega znanca Flere v sosednjo vas — Lipo, za katero se je gospod Mrčes najbolj bal, ker je bila doselej vedno v klerikalnem taboru. Poln dobrih naš je primaha naš agitator v Lipo ter jo krene koj k prvi hiši uglednega kmeta Goloba. Prvo narodno delo mu je bilo, da pritisne na hlev, kot pristen agrarec, velik rudeč lopak za najboljšega od vseh kandidatov — Krampeža. Po tem srečno izvršenem velikem narodnem delu misli jo odariti kar v hišo ti gospodarju, da zabrenka pri njem, četudi je klerikalec, na svoje hreščeče, liberalno-nerodne strune. A gospodar je bil s hlapcema na gnojišču. Kjer je kidal gnoj in trosil drobno prst vmes. — „Ha, pozdravljeni gospod Golob“, kriči oddaleko nanj, „pridni ste, pridni. Tako je prav, tako je za kmeta. Le gospodarstvo, a ne politika!“

„Jaz pa pravim: gospodarstvo in politika“, se mu takoj odreže Golob, „oboje je danes potrebno nam kmetom, sicer tudi naš stan ne bo prišel daleč.“ — Tako naš Mrčes že v začetku svoje agitacije ni imel posebne sročje. Da bi se pa našemu kmetu gospod Flere le kličekaj pridobikal, jel je hvaliti njegovo napredno gospodarstvo: lepe travnike, njive, vzorno urejeno dvorišče, hlev in nazadnje — jama za gnojnico. — „Ha, dovolite mi gospod Golob“, besediči Mrčes, „da si natančneje ogledam, kako imate napravljeno jama za gnojnico, kajti stvar me zelo zanima.“

„Verjamem“, pravi Golob bolj tiho, k hlapcem obrnjen, „ker večkrat v gnojnico namakaš svoje pero, ko pišeš gnjusne dopise o nas krščansko mislečih kmetih v liberalne liste.“ — Naš liberalni junak jo brska in tava res dalje proti jami. Ker že delj časa

vsled nujnega drugega pravila kmet ni imel prilike gnojnico iz jame izpumpati, je bila ista skoraj polna. Ne bodi len, si misli naš Flere, in odvdigne počasi tudi pokrov raz jame, da zamore natančneje studirati sestavo jame in zlahne tvarne, ki se nahaja v njej. Ni se še dovolj dobro vzravnal, že ga od zadaj močno zaleti neka stvar v hrbet, da vidi devetindevetdeset solne in — o joj — ga štrbunkne kakor je dolg in širok v jama, polno tiste „zlahne“ tekočine. Kmet je namreč imel več ovac in močnega starega črnega koštruna. Ta je poprej že dalje časa opazoval delo in kretanje gospoda Flere, in ker je po mogočni bradi Mrčesovi sodeč, sumil, da ima v Flereju kakega novega tekmeča, je že dalje časa meril in poskušal koštrunček črni, kako bi Flereja najlažje in najlepše mogel prekucniti. In načrt se mu je vkljub borni pameti izborna obnesel. Naš agitator junak pa je brskal po koristni mokroti v jami in kličal klerikalce na pomoč. Hitro priteče Golob s hlapcema in izvleče do kože premočenega gospoda Flereja iz nepriljetnega kopaljšča. Le sam „Nerodnež“ je ostal v jami.

Po vsehi kosteh tresočega se nesrečneža spravi kmet v družinsko sobo ter močno zakuri v peč. Ko se je čez nekaj ur naš junaček za silo posušil, in po Golobovem gostoljubju privezal tudi dušo spet k mokremu telesu, splazil se je gospod Flere Mrčes lepo tiho in mirno zopet domov v Ocvrti oreh. Nesrečno započeta agitacija ga je spravila tako izven sebe, da je pozabil, ne vemo prosto ali neprostovoljno, na vso agitacijo. Zaradi tega pa je tudi kandidat Krampež slavno pogorel. — Kadar pa vidimo gospoda Flereja Mrčesa tako v svoje misli zatopljenega korakati ob cesti v Ocvrtem orehu — v vas Lipo ne gre odslej nikdar več — se sliši včasih globok vzdihljaj iz junaških njegovih prsi: „Oj ta koštrun!“